

Albert Camus'un saçma kavramı bağlamında *Belleğin Kış Uykusu* romanı

Belleğin Kış Uykusu novel in context with absürd concept of Albert Camus

Ayhan Bulut¹

Received Date: 10 / 02 / 2017

Accepted Date: 23 / 06 / 2017

Öz

Modern kültürün hayatın her aşamasında egemen bir güç haline gelmesiyle birlikte insan hayatındaki anlam haritalarının karmaşık bir yapıya bürünmesi, toplumsal ve bireysel zarafetin yoksullaşması, hayata ve insana dair sorgulamalara yol açar. Hayat nedir? Mutluluk nedir? İnsanın yenedünya düzeni karşısında konumu nasıldır? vb. gibi hayatla hesaplaşmayı ihtiva eden soruları merkeze alan sorgulamaların asıl amacı, insana ve hayata anlam katan arayışların bir neticesidir. Söz konusu edilen arayışların felsefi ve edebi zeminde yankı bulması, felsefe ile edebiyatı aynı eksende birleştirir. Varoluşçuluk felsefesi; modern yaşamı, yaşamın anlamını ve amacını, modernleşme ile birlikte mekanik hale gelen bireyin varoluşunu sorgulayan bir felsefe akımıdır. *Belleğin Kış Uykusu* romanı da, varoluşsal anlamda bir hesaplaşma romanıdır. Hesaplaşma, varoluşsal bunalım yaşayan roman kahramanı Sadık'ı benlik arayışına dolayısıyla hayatta ve insanda anlam arayışına iten çatışmalar üzerine kurgulanır. Benlik bütünlüğünü sağlamaya yönelik anlam arayışları, varoluşçu felsefenin temel problemleri üzerinde yoğunlaşır. Albert Camus'un "saçma" kavramı etrafında dünya, hayat ve insanı yorumlamaya çalışarak modern dünyanın açmazları ve bu açmazlar içindeki bireyin anlam arayışları ile Sadık'ın açmazları ve arayışları arasında bir paralellik göze çarpar. Bu nedenle roman Albert Camus'un "saçma" kavramı doğrultusunda değerlendirilecektir.

Anahtar sözcükler: Bellek, Saçma, Sevgi, Hayat, Başkaldırı

Abstract

With modern cultures becoming a dominant power at every stage of life, the mapping of meaning maps in human life leads to a complicated structure, the impoverishment of social and individual elegance, the question of life and man. What is life? What is happiness? How is his position in the face of new world order? etc. The main aim of the inquiries centering on questions that involve settlement with life, such as life, is a result of searches that add meaning to human beings and life. The echo in the philosophical and literary space of the mentioned quests combines philosophy and literature with the same axis. Philosophy of existentialism; Is a philosophical movement that questions modern life, the meaning and purpose of life, the existence of the individual who becomes mechanized with modernization. "*Belleğin Kış Uykusu*" novel is a reckless reckoning novel. The reckoning is based on conflicts that push the existential depression-stricken novel hero Sadık in search of self and therefore in search for meaning in life and in person. The search for meaning to achieve self-sufficiency concentrates on the fundamental problems of existentialist philosophy. By trying to interpret the world, life and people around Albert Camus's "absurd" concept, a parallelism between the dilemmas of the modern world and the seeking of the individual within these dilemmas multiplied by the dilemmas and quests of Sadık. For this reason the novel will be evaluated in the direction of Albert Camus's "absurd" philosophy.

Keywords: Memory, Absürd, Love, life, Contumacy

1. Albert Camus'dan Mehmet Eroğlu'na saçma: Anlamsızlığın anlamı

Albert Camus felsefesinin nirengi noktası saçma kavramıdır. Saçma kavramı, varoluş felsefesinde yaşamın anlamsızlığına vurgu yapar. Ahmet Cevizci saçmanın varoluş felsefesindeki anlamını şu şekilde açıklamaktadır:

¹ Yrd. Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı, Türkiye, bulutayhan48@gmail.com

“Saçma (absürd) terimi varoluş felsefelerinde hayatın anlamsızlığı, tutarsızlığı ve amaçsızlığını ifade etmek için kullanılır. Varoluşçuluk söz konusu olduğunda, aslında saçmanın iki ayrı anlamından söz edilebilir. Bu anlamlardan birincisi, insani varoluşun, bir temel veya nihai amacın yoksunluğunun eseri olan anlamsızlığı ile ilgilidir. Varoluşçuluktaki ikinci anlamıyla saçma (absürd), rasyonel olanın sınırlarını aşan ve anlaşılması ya da kabulü için bütün bir duygu ve ikna gücümüzü gerekli kılan bir durum ya da şey veya olayı ifade eder. Aşkın olanla genellikle eşanlı bir biçimde kullanılan saçmanın, oldukça değerli ve derin bir şey olduğu kabul edilir. Saçmanın (absürdün) bu ikinci anlamının doğrudan doğruya aklın mutlak doğrulara erişme iddialarına yönelik varoluşçu eleştiriden çıktığı söylenebilir. Buna göre Sartre ve Camus gibi filozoflar tarafından olduğu kadar Dostoyevski ve Kafka gibi yazarlar tarafından da kullanılan son derece önemli bir tema olarak saçma (absürd) dünyanın insani özlemlere, düzen ve anlam talebine duyarsız kalması sonucunda, insan tarafından yaşanan boşluk ve anlamsızlık hissini ifade eder.” (Cevizci, 2010, 1349).

Camus’a göre hayatın anlamsızlığını ifade eden saçmanın kaynağı var olanın kendisi değil bilinçtir. Saçma, bilinç ile varlığın karşılıklı ilişkisinin sonucu çıkar. Bu ilişki olmadığı takdirde bireyin bilincini devreye sokması mümkün olmayacaktır. Bireyin dünyayı algılayıp yargılaması, dünyadaki konumunu tayin etmesini sağlayan bilincin uyanması ile birey, saçma kavramını onaylama durumuna gelir. Onaylaması neticesinde saçma, bireyin bütün davranışlarında göze çarpar. Birey, dipten bir akıntı halinde akan kutsallık halesini yırtarak saplanıp kaldığı düş ve hayallerinden sıyrılarak huzursuzluğunu ve çaresizliğini idrak eder. Böylece hayat karşısındaki saçma konumunu kabullenen olan birey; dünya, insanlar ve olaylar karşısındaki saçma durumunu haykıran gerçek ile karşılaşır. “Saçma insanın kendisidir. Her şeye erişmek, her şeyi yaşamak isteyen bu birey, bu boşuna çaba, bu güçsüz inat, saçma olan çelişkinin kendisidir.” (Camus, 2016a, 90) Bu noktada birey için asıl önemli olan, bilinç yardımıyla hayata nasıl bir tavır takınacağı, hayatı ve insanları nasıl anlamlandıracağıdır. Böylece, yeni anlamlar üretme konusunda boşuna bir çaba sarf ettiğini idrak eden bilinç, kendi varlığından şüphe duyar ve çaresizliğini kabul eder. Sonuçta “Çaresizliği insanı tümüyle yakalar. İnsan çaresiz durumunun saçmalığı karşısında, varlığının tehdit altında olduğunu düşünür. Çünkü var olmak demek, hayata anlam veren hedefleri gerçekleştirmekten başka bir şey değildir. Ancak bütün geçerli normatif ve mutlak hususlar da saçmaya kurban verildiğinde bizzat insanın anlam talebi de anlamsız konuma düşer. Bu durumda ise sosyal varoluşun kendisi, radikal bir biçimde sorgulanır olur.” (Aktaş, 2007, 43).

Belleğin Kış Uykusu ismi bilincin uyku haline yani bilinçsizliğe gönderme yapmaktadır. Düşünce ile eylem arasında bir sentezin gerçekleşmediğine dolayısıyla dünyaya dair herhangi bir unsurla karşılaşmadığı için bireyin kendini konumlandırma imkânına ulaşmayacağına vurgu yapan bilinçsizlik, romanda “belleğin kış uykusu” şeklinde somutlaştırılmıştır. Bireyin varoluş nedenini her fırsatta sorgulayan Mehmet Eroğlu, (Yürek, 2012: 248), bireyi derinlemesine irdeleyen (Yürek, 2013, 1551-1559) insan olmak ve insan muhasebesi üzerine kurulu olan (Aydın, kahvemolası.com) romanda insanın olumlu ve olumsuz tecrübelerine rağmen bu dünyanın ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeğini bellek kavramıyla ilişkilendirerek şu tespitte bulunur:

“Varlığını dış dünyanın anılarına odaklayamamak; anısız göçebelik; belleksizlik bu olmalı. Bellek de bunun tam tersi. Bellek, yani anılar olmadan, geçmiş diye bir şey olmaz, bunu biliyoruz. Aynı şekilde, gelecek de belleksiz mümkün değil. Çünkü gelecek, ancak geçmişe bağlanırsa anlamlanıyor. Geçmişe, başlangıca uzanmayan gelecek, ipi kopmuş bir uçurtmaya benzer. Belleği

terk ederek -bu anıların unutulması demek- yitireceğimiz en önemli şeyse sevgi ve sevme yeteneğimizdir. Daha dorusu sevdiğimiz insanların, kavramların yitirilmesi demek belleksizlik. Hatırlamak, hatırlanmak çok mu önemli diye soranlara ben de bu soruyu sorarım: Mezarları, mezar taşlarını neden dikiyoruz? Unutmamak, unutulmamak için. Belleğin olmaması, yani unutmak, sonsuz bir hiçliğe savrulmaya benziyor; engin denizde bir zerre olmak gibi... Unutan, unutulur. Bu yüzden belleksizlikten kurtulma isteği, karanlıktan kurtulmak isteği kadar olağan ve anlaşılır. Özetlersek bellek geçmiş için olduğu kadar şimdiki zaman ve gelecek için de önemli.” (Kaplanöz, 2016)

Eroğlu, dünyadaki çelişkilerle hesaplaşmaya girmeyi engelleyecek belleksizliği, başkahramanın temel vasfı haline getirerek düşünme eyleminin önemine ve düşünme aracılığıyla saçma kavramının bilinç ile mümkün olacağına dikkat çeker. “*Düşünmek; görmeyi, dikkatli olmayı yeniden öğrenmektir; bilinci yeniden yönetmektir.*” (Camus, 2016a, 43) Bilincin devreye sokulması zorunluğu, hayat ne kadar değerden yoksun olursa olsun mutlaka yaşanması gerektiği düşüncesinde olan Camus ile Mehmet Eroğlu’nu aynı noktada birleştirir. Camus’a göre “*Yaşamak uyumsuzu yaşatmaktır. Uyumsuzu yaşatmak her şeyden önce ona bakmaktır.*” (Camus, 2016a, 67-68) Ölüm yerine yaşamı telkin eden bu cümlede bireye düşen, değerden ne kadar yoksun olursa olsun yaşamı değerli kılma noktasında bir çıkış noktası olan saçmaya bağlanmaktır. Birey ancak bu bağlanma ile orantılı bir şekilde kendi benliğine bağlanarak kendi yaşamını anlamlı hale getirecektir. Camus, *Sisifos Söyleni*’nde saçmanın farkında olan bilinç ile yaşamak arasındaki ilişkiyi şu şekilde dile getirir: “*Bir deneyimi, yazgıyı yaşamak onu bütünüyle benimsemektir. Öyleyse, bilinçle gün ışığına çıkardığımız saçmayı, saçma olduğunu bile bile, göz önünden uzaklaştırmamak için, elimizden gelen her şeyi yapmazsak, bu yazgıyı yaşayacağız demektir. Onu yaşatan karşıtlığın birini yadsımak, ondan sıyrılmaktır.*” (Camus, 2016a, 67)

Roman kahramanı Sadık, kendi evinde beş dakikalık fantastik bir tren yolculuğuna çıkmasına olanak sağlayan bir rüya görür. (Yürek, 2009, 488) Fantastik yolcuğunda belleksizdir. İsmi dâhil olmak üzere geçmişine dair hiçbir şeyi hatırlamaz. (Yürek, 2012, 244-245) Her şeyi bulanıklaştıran belleksizlik, modernliğin yıpratıcı gölgesini ve insan ile ilgili gerçekliği silmiştir. Sadık, çözümleyici bir bilinçten yoksunluk hali neticesinde aklın yaratıcı faaliyetini devreye sokamaz. Bu nedenle dünyaya dair tatmin edilemez arzular ve güdülere sahip değildir. Hayal gücünü kaybettiği için ruhsal derinlikten yoksundur. Hissettiği boşluk duygusunun yönlendiği psikoloji ile mütereddit ve tedirgindir. Kısacası dünyaya ve dünya karşısındaki insanın konumunu belirlemeye yönelik çabaları sergilemekten acizdir. Böyle bir insanın dünya ve kendisiyle hesaplaşmaya girmesi ve kendini aşması imkânsızdır. Hesaplaşmanın olması için her şeyden önce çelişkili bir durum ve bu durumun farkında olan bir bilincin olması zorunludur. Aksi takdirde yaşamın anlam değeri bilinmeyecektir. Fantastik yolculuk olan rüya, yaşamın olumsuz tecrübelerini bilincin çözümleyici süzgecinden geçiren bireyin dünyadan kaçışını ve saçmanın ilk şartı olan dünyanın anlamsızlığını onaylamak demek olan saçmayı temsil eder. Kaçış ve saçma duygusu *Sisifos Söyleni*’nde şöyle dile getirilir: “*Uyumsuz evlenmeler vardır, uyumsuz meydan okumalar, kinler, susuşlar, savaşlar ve hatta barışlar vardır. Bunların hepsinde uyumsuzluk bir karşılaştırmadan doğar. Öyleyse, uyumsuzluk bir olay ya da bir izlenimin basit bir incelenmesinden doğmadığını, bir durumla belirli bir gerçek arasındaki, bir eylemle onu aşan dünya arasındaki karşılaştırmadan fıskırdığını söyleyebilirim. Uyumsuz her şeyden önce bir kopuştur. Karşılaştırılan öğelerin ne birinde ne de diğerindedir. Karşılaştırılmalarından doğar.*” (Camus, 2016a, 46) Romanda Sadık’a dinamizm katan asıl güç, evrenin bir parçası olduğunu kabul etmesidir. Evini yüzünü bile

tanıma hale geldiği uyanma esnasında hiçbir şeyi yadırgamaması, biletin gösterdiği saatte kalkacak trene binip yolculuğa çıkması onun varoluşuna kazandırır. Yolculuk devam ettikçe dünyanın anlamsız olduğu gerçeği bile bu dinamik süreci engellemez. Hatırlamalara bağlı olarak acının idrak edilmesi neticesinde yaşanan benlik yıkımları da söz konusu edilen sürecin ayrılmaz bir parçası olur. (Yürek, 2012, 260-261-262) Mehmet Eroğlu, bu süreci felsefi etkinlik içinde irdeler. Vicdan, gerçek sevgi, merhamet, mutluluk, bencillik, halin sınırları, zaman, acı, keder, tanrı, kader, unutmak, hatırlamak, insan olmak vb. kavramlar etrafında Sadık'ın saçmaya yaklaşmasını tartışmaya açar. Tartışmalardan hareket ederek görüyoruz ki Sadık, onu çevreleyen dünyadaki bastırılmış duygularla hesaplaşan bir kahramandır. Hesaplaşma ilerledikçe tartışmaya açılan kavramların Sadık'ın bilincine çarparak aydınlığa kavuşması onu, hayatı bütün acıları ile yaşanabileceği noktaya getirir. Kısacası hayatın acı ve tatlı tarafları bir bütün olarak onu kuşatır. Fantastik tren yolculuğuna çıkışa neden olan dünyadan kaçma anlayışı yerini acıya karşı duyarlılığı derinleşen bilinçli bir bireye bırakır. Sadık'ın duyarlılığı derinleştikçe, hayatın bütün yönleri ile bağ kurabilmek için çırpırır. Böylece "Bu dünyanın dışında saçma yoktur" (Camus, 2002, 24) gerçeğini kavrar. Böylece evrendeki konumunu belirleyecek noktaya gelerek trajik bir kahramana dönüşür. Camus'a göre asıl "trajedi, yalnız olmak demek değil, yalnız olunabilir demektir. Bazen, insanların evreniyle bir araya gelmemek için, dünyaya her şeyi verebilirim. Ama bu evrenin bir parçasıyım ve en büyük cesaret, evreni ve onunla birlikte trajediyi kabul etmektir." (Camus, 2003, 56) Başkişiyi trajik bir kahramana dönüştüren başkalaşım aşk, ölüm, Tanrı, kadın izlekleri etrafında anlam bulur. İzleklerin fikri içeriği derinleştikçe başkişinin yaşama ve insana yönelik anlam arayışı doruk noktasına çıkar.

2. Gerçeklik zemininde ölümün bağışladığı trajik hayat

Mehmet Eroğlu, romanda belleksiz kalan Sadık'ın saçmanın anlam haritasını çıkarmaya yönelik arayışının ilk basamağı olarak ölüm olgusunu çıkarır. Ölüm acı bir hakikat olarak felsefi zeminde tartışmaya açar ve ölümü, yaşamın sırrına nüfuz edilemeyen noktalara ve insanlara derinlik katan ve insanları eşitleyen ortak bir yazgı olarak değerlendirir: "Ölüm insanlar arasındaki tek ortak bölen; bir nevi bağ; bir tür eşitleyici. Her insanla paylaştığımız ortak yazgı değil mi? Yani, kaçınıksa da, ölüm bizi birbirimizle yazgısal akraba kılıyor." (Eroğlu, 2006, 111) Ölümü algılayış tarzı Mehmet Eroğlu ile Camus'u aynı noktada birleştirir. Camus, ölümü hayatın anlamsızlığına değer katan, birey ile yaşam arasındaki köprüleri inşa eden bir gerçeklik olarak algılar ve şöyle der: "Yaşama umutsuzluğu yoksa yaşama aşkı da yoktur." (Camus, 2012, 18) Görüldüğü gibi Camus'un ölüm algısında, mutsuzluk, karamsarlık ve ölümün hayatın bütün anlam ve değerini yok ettiği anlayışı vardır. Aksi takdirde yaşam ve insana dair her eylem anlam ve değerlerden boşalmış olur. Camus, yaşamdaki zalimliğin, adaletsizliğin, acının, bireyin yaşadığı sancılı ontolojik arayışın ardında yatan saçmayı anlamaya yönelik bir gelişimi hazırlamakta olan neden ile etkinin hiç durmayan hareketini algılamıştır. Camus'un ölüm görüşünün arka planında absürd dünyanın, ölümü ve umutsuzluğu kesin biçimde duyurması vardır. Çünkü ölüm bütün insanların yaşadığı ve kaçınılmaz evrensel bir gerçekliktir. Bireyin ölümden kaçamayacağı gerçeğini idrak eden bilinç için yapılması gereken şey, bütün anlamsızlığa rağmen tercihini yaşamdan yana kullanmaktır. Bu bağlamda fiziksel ölüme karşı çıkan Camus, intihar kavramını felsefi problem olarak algılayıp tartışmaya açar.

Hayattaki değerlerin karşılaşmasını yapan bilincin ve bilince sahip insanın intihar ile yokacağı düşüncesi, insanların çaresizliğinin bir göstergesidir. Hayatın anlamsızlığına karşı yenilmeyi onaylayan bu çaresizlik, ontolojik kanıtlamaya yol açacak anlam arayışını terk etmekle eşdeğerdir

ve hayata karşı yenilmeyi temsil eder. Bireyin dünyanın saçmalığına boyun eğmeyi reddeden Camus, bu nedenle intiharı bir yanılma (Camus, 2016a, 68) olarak yorumlar. Öte yandan anlamını yitirmiş bir hayata iştirak eden, saçmanın bilincinde olan bir insanın yapması gerekenleri sorgular. Ölümün imkânsızlığını kabullenen bu bireye düşen doğum ile ölüm arasındaki yaşam çizgisine birçok deneyimi sığdırmaktır. Bu da yoğun yaşama iradesi ile mümkündür.

Eroğlu, *Belleğin Kış Uykusu* 'nda Sadık'ın belleksiz bir durumdan bilinç boyutuna çıkmasını, her şeyden önce bir süreç olarak, yani absürd dünyada insanın nesnel durumunun doğru bir şekilde anlaşılması noktasından hareket eder. Bunun için önce belleksizliği, özlem duyulan bir olgu haline getiren absürd dünyanın üstesinden gelme noktasına, sonra da bu dünyada insanın değerlere yabancılaşmasının anlaşılması noktasına taşıyarak ve Sadık'ı hatırlama uğrağından geçirecek absürd dünyaya anlam katmak için arayışa giren Sadık'ın başkalaşımını ölüm olgusu etrafında açıklar.

Bindiği trende geçmişe dair hiçbir şeyi hatırlamayan Sadık'ın hayatla kopan bütünselliği Palyaço, Bay G ve Sadık arasındaki diyaloglarla giderilir. Sadık bindiği trende keman çalan kadın ve çocuğu görür ve palyaço ile tartışır. “*Kendi yazdığım küçük oyunları sahneye koyarım.*” (Eroğlu, 2006, 64) diyen Palyaço, Sadık'ın zihinsel yörüngesini geçmişe yönelten bir işlev görür. Palyaço, geçmişi hatırlama konusunda zorluk çeken Sadık'a “*İnsan bazen gözleriyle değil, hayal gücüyle görmeyi denemelidir*” (Eroğlu, 2006, 22) şeklinde telkinde bulunur. Başlangıçta hayal gücüne kuşku ile bakan Sadık, diyaloglar derinleştikçe hayal gücünü devreye sokarak geçmişini hatırlamaya başlar: “*M sıçrayarak gözlerini açtı. Beleşini bulanıklaştıran sisin bir kısmı dağılmış, çocukluğunu noktlayan o gün, babasının ölümü açığa çıkmıştı. Bellek silinemez ve asla yok edilemez! Sadece unutkanlığın zarı, anların ışıldamasını engeller. Sonra bir darbe gelir ve o zarı parçalar. Hatırlamak budur...*” (Eroğlu, 2006, 23)

İlk defa varoluşuna ilişkin bir aydınlanma yaşayan Sadık, diyaloglar ilerledikçe parça parça ailesi ile ilgili gerçekleri kavrar. Hayatının derin çatlaklarını veren bu gerçekler, belleksiz Sadık'ın bilinç dönüşümlerini ihtiva eden unsurlarla doludur. Sadık'ın ilk hatırladığı, babasının uzun bir hastalık sonrası “*ebediyete göçtüğü*”dür. Babasının ebediyete geçmesinin Sadık üzerinde kalıcı etkiler bıraktığını yazar: “*Nesrin'in evine geri döndüğü gün elinde tuttuğu gazeteyi ona ağlayarak böyle okumuştur. Ebediyete göçmek*” (Eroğlu, 2006, 24) şeklinde ifade eder. Bu noktadan sonra Sadık, geçmiş ile şimdiki zaman arasındaki derin çatlak kavramaya ve geçmişini sorgulamaya başlar. Acılarıyla dolu hayatıyla yüzleşme noktasına gelir. Bu yüzleşme deneyiminde, yaşam adına yaşamın unutulmasının bilinci deneyimlenir. Bu deneyimde aydınlanan Sadık'ın kendi varoluşudur. Çünkü Sadık, acılarıyla dolu varoluşun deneyimlerini bilinç düzeyine çıkarırken “*acı çekenden çok içindeki tortulardan kurtulmak isteyen birinin aceleciliği ile*” (Eroğlu, 2006, 4) hatırladıklarını Palyaço'ya anlatır. Hatırladıkları arasında annesinin ve kardeşinin ölümü, kendisinin ailesi ile olan ilişkileri vardır.

Sadık, “*İkinci sınıf, düşkün bir meleğe benzeyen ve kasvetli bir kadın*” (Eroğlu, 2006, 48) olan annesini “*Hüzün onda bir çeşit bağımlılık yapmıştı. Hüznünün tutsağı olarak yaşadı.*” (Eroğlu, 2006, 48) olarak nitelendirir. Annesi; kocası ve oğlunu Sadık'tan fazla sevmiş ve bütün sorumlulukları ona yüklemiştir. Bundan dolayı Sadık, annesine karşı öfke besler. (Yürek, 2012, 255) Özellikle annesine karşı duyduğu öfkeyi açığa vurmaktan utanç duyan bir psikolojinin hâkim olduğu bir sırada Sadık'ı, buldukları trende kendisi dâhil herkesin ölü olduğu endişesi kaplar. Zamanın ve zamana bağlı insanların yazgısının dışında dolaşan, geçmişle ve acı ile alakası olmayan, geleceği yaşayan ve neşeli bellek olarak tanımlanan Bay G, ölümü olağan haline getiren

gündelik yaşamın mantığını silmiş biridir. Gerçek dışı bir dünyada buldukları izlenimi giderek derinleşen Sadık için tren sirkten başka bir şey değildir ve kendisi de ölmüştür. Bu endişe deneyiminde, yaşam adına geçmişin hatırlanmasının bilinci deneyimlenir. Sadık'ın kendi varoluşuna yönelik bilinç deneyiminin devam etmesi için öncelikle ölüm kaygısının giderilmesi gerekir. Söz konusu edilen kaygı romanda şu şekilde anlatılır.

“M, keskin bir acı hissederek durdu. Zihnindeki berraklığın sonuna gelmişti... Birinin öldüğünü hatırlıyordu. Annesi miydi?”

Kararsız bir sesle, “Bilmiyorum,” diye mırıldandı. “Emin değilim. Ölen belki de kardeşimdi” sonra o korkutucu düşünceyle irkildi... Palyaço'ya tekrar yaklaştı. “Ölmediğimize emin misiniz?” Adam kuşkuyla ona bakıyordu. “Bay G, beni hatırlamadı. Belleğinin yapısını biliyoruz; sadece canlıları hatır...”

“Canlı olduğunuza yemin edebilirim, dostum. Bence Bay Galip, sıkıcı ve asık suratlıları unuttuyor; neşeli bir bellek onunki. Beni neden hatırlıyor sanıyorsunuz?” cevabı tiz bir kahkahanın ardında verdi. “çünkü ben bir palyaçoym, komiğim.” (Eroğlu, 2006, 48-49)

Ürkütücü bir otorite simgesi gibi duran ölüm olgusunu yok eden yukarıdaki alıntıda ölüm ve yaşam aynı anda olumlanmaktadır. Bay G, hep öteyi arzulayan insan aklının sınırlarının genişliğini temsil etse de, yaşamın anlamsızlığını haykıran acıya karşı duyarsız olduğu için Sadık'ın varoluş bilincinin dışında kalır. Sadık, Bay G sayesinde acı dolu hayatına yabancı olduğunu keşfeder. Kurgusal yaşamın ötelendiği ve acılarla dolu gerçek yaşamın yüceltildiği bu yabancılaştırmada Sadık, hatırlamaların akışkanlığı içinde varoluş bilincini genişletmeye çalışır. Radikal değişim için savaşa iradesini gösterir. Böylece annesinin; kocasının ölümünden sonra ise derin bir mateme kapılarak çırılçıplak soyunup kendisini tavandaki halkaya asarak intihar ettiğini hatırlar. Bu intiharın sebebi, annesinin, kocasını gerektiğinden fazla sevmesine bağlı olarak yaşanan büyük matemdir. Sadık bu sebebi, *“Sanırım matemini sona erdirmesini, babamı unutmasını söylediğim için astı kendini.”* (Eroğlu, 2006, 197) itirafı ile somutlaştırır. Bu itirafı birlikte Sadık, varoluşuna ilişkin aydınlanmaya başlar. Çünkü geçmişe dair deneyimlerinin hayatı ve ölümü ötelendiği bilincine varmıştır. Palyaço bu bilinçlenmeyi *“Hala genç miyim?”* diye soran Sadık'a *“Evet, çok gençsiniz. Annenizin cenazesinden döndüğünüz günkü kadar...”* (Eroğlu, 2006, 198) şeklinde onaylar. Derin acıların rehberlik ettiği derin korku ve kuşuların yönlendirmesiyle başlayan bilinç akışı, Sadık'ın ölüm korkusunu siler. Sadık, annesinin ölümünden sonra başlayan bilinçlenmeyi *“Hayatım onun ölümüyle değişti.”* (Eroğlu, 2006, 19) şeklinde dile getirir. Sadık'ın histerik bir mutsuzluğa dönüşen yaşamında ölümü bilinçlenme olarak algılayıp yaşama tutunması, onu sıradan insanları aşan absürd ve trajik bir kahraman haline getirir.

Yazar, Sadık'ın ölüme bilinçli bir şekilde yaklaşmasının arka planına hayat, mutluluk ve acı gibi kavramların felsefi sorgulamasını yerleştirir ve bunu özlü ifadelerle sunar. (Yürek, 2008b, 202). Palyaço ve Sadık arasındaki diyaloglar bu sorgulamaları kapsar.

3. Saçma kavramı bağlamında metafizik problemler

Camus gibi salt mutluluktan uzak duran Eroğlu, hayatı; acı ve mutlulukla birleştirir. Romanda bilinci bütünüyle açılmadığı için Sadık, acıyı reddeden mutluluk efendisi gibi görünmektedir. Sadık'ın belleksizliği sadece acıya karşı değil, insanlık üzerindeki adaletsizliklere ve acıya karşı tutkulu bir protestodur. İsyankâr bir kahraman olarak Sadık, acıdan ibaret hayata meydan okumanın etiğini biçimlendirir. Eroğlu, Sadık'ın tasavvur ettiği acıdan soyutlanmış bir yaşamın

gerçekliğe aykırı geldiğini göstermek için onun karşısına bilge bir kişiliği olan Palyaço karakterini çıkarır. (Yürek, 2012, 253) Palyaço Sadık'ın bilinçaltında yatanları bilinç düzeyine çıkaran bir işlevi yerine getirir.

Palyaço, "*Mutluluk dediğimiz derin bir kuyuya benzer. Asla dibini bulmalıyız.*" (Eroğlu, 2006, 30) ifadeleriyle saf mutluluğun imkânsızlığına ve acının kutsanması gerektiğine inanır. Buna karşın kendisini saf mutluluğa ve iyi yaşama endeksleyen Sadık için Palyaço, bir acı severdir. Palyaço'nun fikirleri ile yazar; acının ve mutsuzluğun hayatın ve insanın özünde bulunan bir temel olduğunu göstermeye çalışır. Mutsuzluk, insanın saçma dünyanın paradoksları ile karşılaşmasından ve insanoğlunun ölümü kesin bir son olarak algılamasından doğar ve ölümlü olma gerçeğinden dolayı acı çeken bir kimse, sınırlı olan bir hayata tahammül edemez ve mutsuzluğunu derinleştirir. Sadık'ın bu gerçeği kavraması ancak varoluşun bütün temellerini sarsacak ve meydan okuma anlamına gelen bilinçlenme ile mümkün olacaktır.

Sadık'ın Palyaço'ya "*Hayat dediğiniz nedir?*" sorusu Sadık'ın ölüm temi konusundaki takıntılarının bir yansımasıdır. Bu soruya Palyaço şu cevabı verir: "*Ölümümüzü beklemek; beklemeyi öğrenmek ya da,*" dedi hemen. "*Tanım garip gelse de, hayat dediğimiz işte bu. Bazen hayatın insanların topluca zulüm gördükleri bir mahkûmiyet olduğunu düşünmeden edemiyorum. Bildiğim, hayat dediğimiz şeyin, mutsuz insanların çözmeye çalıştıkları bir bilmece olduğu.*" (Eroğlu, 2006, 110)

Görüldüğü gibi Palyaço, ölüm konusunda trajik bir figürdür. Saçmanın bilincinde olan üst insanın karşılaştığı kötü alternatifler ile yüzleşmiş ve kaderi acı olan üst insan konumuna yükselmiştir. Amacı Sadık'a bu gerçeği benimsetmektir. Fakat Sadık'a göre yaşamaya değer hayat, içeriği mutluluk ile doldurulmuş hayattır ve ancak böyle bir hayat, insan hayatını değerli kılacaktır. Sadık, bu durumun gerekçesini, ölüme yönlendirilen nesnel bir bakışa bağlar. Sadık'ı, ölümü fazla almakla suçlayan Palyaço, hayatı bütünsellik algısı içinde değerlendirir: "*Mutluluk kadar ölüm ve acının da hakkını vermeliyiz. Sırf korktuğumuz için ölüme haksızlık yapıyor, bize derinlik katan önemini göz ardı ediyoruz.*" *Yaptığı işi savunmaya kararlı Azrail'miş gibi birden bağırdı. "Unutmayın, bilge kişi ölümünden değil, hayattan korkar."* (Eroğlu, 2006, 112) Eroğlu'na göre acı ve mutluluk birbirini tamamlayan, hayata ve insana derinlik katan ölüm gibi, insan yazgısının kaçınılmaz kaderidir. Palyaço, söz konusu edilen gerçeğe şu cümlelerle dikkat çeker:

"*Farkında değil misiniz? Acı olmadan mutluluk olmaz... Acı, mutluluğu anlamak, kavrayıp değerlendirebilmek için gereklidir; tıpkı ışığın karanlık sayesinde kavranması gibi*"

"*Dostum, siz fiziksel açıdan mı bahsediyorsunuz, ruhsal olandan mı? Ruhsal acının insani bedenden uzaklaştığını biliyoruz. Fiziksel açıyla, bedenin kendini hatırlatmasıdır. Bu tür acı, bedeni ruhun esaretinden kurtarır.*"

"*Acı, yalnızlığın akrabasıdır ama itiraflarında dilini çözendir. Sadece bu kadar da değil: En derin, en tutkulu dizilerimiz acıdan doğar. Bunu özellikle siz, evet siz, nasıl unutursunuz?"* (Eroğlu, 2006, 112)

Ölüm, acı ve mutluluğun durağan dengesinin düşünceyi arıtması, Sadık'ın çocuklarının ölümü ile de karşımıza çıkar. Sadık, bindiği trende "*şeytanın tasarladığı fırtınanın ardından çöken karanlığı seyrederken karanlıkta uzakta esen soluksuz bir rüzgârı çağrıştıran o gizemli bebek ağlamasını yeniden duy(ar).*" (Eroğlu, 2006, 104) ve sese doğru yönelir. Yöneldiği yere damgasını vuran iki şey vardır: "*kasvet ve ayakta, kucağındaki bebeği emzirmekte olan zayıf, melankolik*

yüzlü bir anne.” (Eroğlu, 2006, 104) Bu kişiler, Sadık’ın eşi ve çocuklarıdır. Eroğlu, bu karşılaşmada Sadık’ı ölüm gerçeğine boyun eğmeyi reddetmeye ve kendi varlığının anlamıyla hesaplaşmaya zorlar. Bunun için merkeze aldığı vicdan ve sevgi kavramları etrafında insanın ıstırabını dindirecek bir atmosfer hazırlar. Mutlak bir umutsuzluğa uğratılmış olan insan yazgısının karşısında, mutlak umutsuzluğun ne olduğunu bilmeyecek kadar yaşam deneyimi olmayan çocuklar bu atmosferi yumuşatır. Geçmiş ile sevgi arasındaki bağı öne çıkaran eserde (Kılıçkaya, 2015, 267) hasta olduğu için sürekli ağlayan ve çelimsiz olan bebek, Sadık’ın yalnızlığını, yaşadığı acı tecrübelerin ağırlığını hafifleten *“eşsiz bir saflukla, lekesiz bir gökyüzünü andıran ıslak gözlerle ona bakar.”* (Eroğlu, 2006, 105) Bakış devam ettikçe Sadık, yalnızlık duygusunun neden olduğu boşluk duygusunun üstesinden gelecek bir sıcaklık hisseder. Bu sıcaklığın adı sevgidir. Sadık, *“bebeğin çelimsiz bedeninden ona doğru akan bu sıcaklığı”* sorgulamaya başlar. Bebekten ayrıldıktan sonraki ruh hali romanda *“M, bebeği tekrar görme umudunun tutuşturduğu sevinçle titredi. Mutluluk, içine zehir gibi yayılan bu anlamsız öfkeyi dağıtacaktır.”* (Eroğlu, 2006, 107) cümleleriyle anlatılır.

Mehmet Eroğlu, Camus gibi trajediyi anlamlı kılan insandır. Yaşanılan dünyanın dışına çıkma arzusu olarak nitelendirilebilecek belleksizlik, trajedinin anlamlı kılınmak çabasının neticesinde Sadık’ın dünyadaki gereksizliğini yok eden duygularla yer değiştirir. Başlangıçta sıcaklığın ne anlama geldiğini bilmeyen Sadık, Palyaço’ya *“Sıcaklık size neyi çağırıyor?”* (Eroğlu, 2006, 114) şeklinde soru sorar. Palyaço, bir an bile duraksamadan sevgi diye karşılık verir. Bunun üzerine Sadık, hayatın ve varoluşun prensiplerini tasdikleyecek arayışın cevabını verecek gerçek soruyu keşfeder: *“Ben, inatla beni iyi ya da kötü yapan şeyi arıyorum. Bizi en çok insan yapan nedir? İşte, cevabı bulunması gereken soru bu.”* (Eroğlu, 2006, 114) İnsan olmak adına ince bir hassasiyeti ortaya çıkaran bu soruyu keşfetme, Sadık’ı kendi varoluşunu anlamlandırma çabasını daha diri tutar. Böylece *“Palyaço’nun söz ettiği sevgi, doğma içgüdüleriyle ürperen bir tohum gibi göğsünde hızla boy atar.”* (Eroğlu, 2006, 136) ve Sadık, geçmişte sevgi duygusunu tanıdığına ve kendisinde sevme yeteneği olduğuna emin olur: *“O zaman emin oldu; en önemli anısı berrak bir gökyüzü gibi önünde duruyordu; sevgi; sisin ardında kalan geçmişinde sevgiyi tanımış, tatmıştı: Sevme yeteneği vardı.”* (Eroğlu, 2006, 136.) Sevginin yarattığı anlamlı soru, Sadık’ın geçmişinin gömülüp gitmiş yaşamı ile bağlantı kurmasını sağlar. Geçmişe dair yitik duygular, unutmaya zorladığı ve gömülü oldukları geçmişin derinliklerinden bilinç düzeyine çıkar. Bunun sonucunda Sadık, Sevda ve Sevgi isimli ikiz çocuklarının öldüğünü, bu ölüme dayanamayan annenin çıldırdığını hatırlayarak sevginin, acılarının kaynağı olduğu gerçeğini keşfeder. (Yürek, 2012, 257) Kısacası Sadık’ın saçma dünyanın dışına çıkma güdüsü olarak sembolize edilen belleksizliğin sebebi acılarıdır. Eroğlu, Camus gibi dünyadaki her şeyin anlamını yitirmesi bilincinde olan saçma bireyin, dünyaya karşı alması gereken tavrın ne olduğunu tartışmaya açar. Bu noktada bireye düşen yaşama dört elle sarılmaktır.

Sadık, çocuklar aracılığı ile hayatla olan bağına hatırlamalarla inşa ettikçe ikiz çocuklarının öldüğünü, bu acıya katlanamayan annenin çıldırdığı gerçeği ile karşılaşır. Bu gerçek sonrası ölüm; Selma ve Sevda olan çocukların ismi *“mutluluk ve be denli acı veren ikizlerinin adını bilmeyen”* Sadık için sadece *“Çocuk, sadece çocuk,”* ve *“Adsız ölümler.”*dir. (Eroğlu, 2006, 171) Kendi çocuklarını dünyanın bütün çocukların özeti gören böyle bir adlandırma, saflığın ve temizliğin simgesi olan her şeyin, saçma dünyanın ezici kuşatılmışlığına maruz kaldığına vurgu yapar. Burada ölüm, bilinçlenmeye anlam katmıştır. Ölüm, yaşamak için başka sebepler keşfetme kudretini Sadık’a kazandırmıştır. Bu sebep, sevginin kaynaklık ettiği yaşanan acılarla yüzleşmedir. Sadık tarafından *“Acaba benim belleğimi yitirmemenin nedeni de acımı ?”* (Eroğlu, 2006, 172) gibi bir

bilinçlenmeye yol açan yüzleşme, Sadık'ın saçma bir birey olduğunu, olumsuz bir erdem olarak saçma bir evrende zaaflığına rağmen ve kendi çıkmazlarına karşı boyun eğmeyişi temsil eder. Sadık'ı bu noktaya getiren kendi suçunun ağırlığını taşıma kudretidir. Sadık, fantastik bir kahraman olmaktan çıkarak parçalara bölünmüş birliğini, insan oluşunun gizemini acılar içinde kavramaya çalışan gerçek bir bireye dönmeye başlamıştır. Acı onu dünyaya bağlar. Gerçeğin özü olan bu acılar sadece olumsuz bir kabuldür. Sadık'ı saçma ve trajik bir kahraman yapan da bu kabuldür.

4. Trajik yazgının merkezindeki kadınlar

Eroğlu, yaşamın anlamına yönelik soruları, kadın kimliği etrafında anlam bulan evlilik, aşk, cinsellik kavramları etrafında gündeme getirir. Bu kavramlar insanın varoluşunu temelden ilgilendiren kavramlardır. Romanda Sadık'ın dünya ile etkileşime girmesinin yolunu açan bu kavramlar, hayata bağlanma ve değerlerin yeniden inşası konusunda Sadık'ın hayatının ironik dönüm noktalarını oluşturur. Sadık'ın bellek yitiminin temelinde bu kavramlar önemli yer tutar. Varoluş sorunu üzerinde hareket noktası olarak ele alınan yitirme sorunu insan ve dünya arasındaki ilişkinin mahiyetini zorunlu olarak tartışmaya açacaktır. *“yitirme sorunu bir durum olarak karşımıza çıktığı andan itibaren yeniden bulma sorunu olarak görünür. Soru şudur. İnsanın bugünkü dünyada yeri nedir? İnsanın varlığının bugünkü anlamı nedir? Camus, hep bir sorun durumu içinde bulunan insanı gösterir bize. Yitirme ve kendini bulma, yeniden var etme sorunu Camus'de kişi düzleminde karşımıza çıkar.”* (Demirdöven, 2013: 27) Eroğlu da söz konusu edilen kavramlar etrafında insanın dünyadaki yerini ve anlamını, belleksizlikten, kendini bulma ve dünya anlam katma süreci olarak değerlendirilebilecek belleğini elde etme sürecini, bir başka deyişle kendini bulma arayışını gerçekleştirmek için çaba gösteren saçma bireyin tavırlarını umut ve başkaldırı bağlamında ele alır. İnsanın dünyadaki trajik durumunun ve saçmanın farkına varması Camus'a göre umut, intihar ve başkaldırı gibi tavırları ortaya çıkarır: *“Yaşama karşı bir günah varsa, belki de bu günah ondan umut kesmekten çok, başka bir yaşamı umut etmek, bir de onun acımasız büyüklüğünden kaçmaktır.”* (Camus, 1997, 53)

Romanda Sadık'ın kadınlar ile ilişkisi, hayatın anlamsızlığını ve saçmalığını hissettirecek acılarıyla doludur. Bu nedenle Sadık'ın trajik görünümünün değerini arttıran bir işleve sahiptir. Sadık, Suzan'la pişmanlık duyacağı ve 35 yıl sürecek bir evlilik yapmıştır. Evlilik öncesi ilişki sonucu Suzan'ın hamile kalması, bu evliliğin temel nedenidir.

Suzan'ın sevgisi neşesiz hatta sıkıcıdır. Sevincinin kusuru, *“hüzne benzemesidir”*. (Eroğlu, 2006, 270) Sadık, vicdanının sesini duyarak bu evlilik kararını almakla *“hayalini kurduğu türden bir hayat yaşama fırsatı”* veren ve *“ona parlak bir gelecek sağlayacak o geceki konsere”* gitmez. *“Gelecek için kurduğumuz umutsuz hayaller, çoğu kez geçmişte göz ardı edip, kaçırdığımız fırsatlardır...”* (Eroğlu, 2006, 270) cümleleri ile hayatının trajik görünümünü netleştiren Sadık, bilincinin gerisindeki sis perdesini araladıkça kendisini yenilgiye uğratabilecek olan evlilik ile kaderi arasındaki bağıntıyı açıklar. Suzan'la evlilik, aynı zamanda Sadık' ve sevdiği kadın Nesrin'in kavuşması için engeldir. Nesrin, Sadık'ın eski sevgilisidir ve *“Suzan'ın dilsiz varlığı hep olduğu gibi yine Nesrinle arasına girmişti(r).”* (Eroğlu, 2006, 259) Eroğlu, mutsuz bir evliliğin neden olduğu acıları, Sadık'ın birlik ve anlam duygusuna kavuşmayı arzulayan mizacıyla anlamlı kılmaya çalışır. Kısacası Sadık uyumsuz insandır. Uyumsuz insan, uyumsuzluğun bilincinde olan, yaşanmaz hayatı yaşanır kılmaya çalışan, kendisini ve değerlerini yeni baştan tasarlayan insandır. Camus, saçmanın farkına varan uyumsuz insanı şu şekilde ifade eder: *“uyumsuz dediğimiz şey,*

kendi sınırlarını saptayan, açık görüşlü ustur. Uyumsuz insan gerçek ussal dayanaklarını işte bu çetin yolun sonunda tanır.” (Camus, 2016a: 63) “Uslamlamam kendisini uyandıran açıklığa bağlı kalmak ister. Bu açıklık ‘uyumsuz’ veya saçmadır. Arzulayan tinsel varlıkla umut kırıklığına uğratan dünya arsındaki kopuştur, birlik özlemidir, bu dağınık evrenle onları birbirine bağlayan çelişkidir.” (Camus, 2016a, 64) Dünyanın saçmalığına karşın insanın yeryüzünde kendi gerçekleştirmek için uğraştığı idealler saçma değildir. (Glicksberg, 2004: 79) Aşksız bir evliliğin, dünyanın anlamını yok etmesi sonucunda acılar içinde uyumsuz biri olduğuna inanan Sadık, bu uyumsuzluğu müzik ile gidermeye çalışır. Çünkü müzik hayalini kurduğu idealin temelini oluşturur ve romanda mutsuz bir evliliğin acılarından kaçış duygusunu besleyen bir işlev yüklenir. Sadık, bu işlevi “...eski pikaba doğru yürüdü. Brahms'ın Keman Konçertosu... Evet, eğer tekrar başlarsa, Suzan'ın çığlıklarına eşlik etmek için uygun bir seçimdi bu.” (Eroğlu, 2006, 274) şeklinde ifade eder. Burada önemli olan saçmaya boyun eğerek değil ona karşı başkaldırarak onunla yaşamayı öğrenmektir. Kısacası Eroğlu, sanat olgusunu bir başkaldırı unsuru olarak kullanmıştır. Camus’a göre de “sanat biraz, dünyanın bitmemişliğine ve kaçıp gidiciliğine karşı isyandır” (Camus, 1965, 44) ve sanatçının yaratma eylemi, sanatçının yaşadığı dünyanın yerine yenisini ikame eden en etkili başkaldırı yöntemidir. “Yani bir bakıma, verili olan ve hazır bulduğumuz dünyaya karşı bir isyandır.” (Gündoğan, 2013, 21) Bu başkaldırıda yaşanan dünyayı yok saymak söz konusu değildir. Aksine saçmanın farkına varan bireyin kendi özlemlerine uygun bir dünya yaratma söz konusudur. Romanda Sadık, müzik ve edebiyatın yardımıyla da uyanmaya başlayan bellek sayesinde hastanede çocukları için bekleyen Suzan’ı, kendisini asan annesine benzeterek acılarına sadık kalmayı yeğler ve onun annesi gibi ölmesine izin vermez.

Absürd insan mutluluktan uzaktır. Çatışma, hayatının özüdür. Çatışma mecburiyetinin kabulü saçma insanın bilincine zindelik verir. Eroğlu, yanlış bir evliliği, özlem duyulan aşka engelleyici bir unsur olarak ele alır ve böylece çatışmanın boyunu hayatın anlamsızlığını verecek şekilde kullanır. Bu aşk, Sadık ile Nesrin arasındaki aşktır. “Ben on beş yaşından beri vicdanımın kölesiyim” (Öztop, 2006, 41) diyen Eroğlu, aşk olgusu ile bireyin büyüklüğünü ve değerler yaratma sorumluluğunu vicdana yükleyerek hayata karşı tutkulu bir protestoyu anlamlı kılmaya çalışır. Nesrin, Sadık’ı eşini terletemediği için terk etmiştir. Nesrin de Sadık gibi aşk duygusu etrafında hayatın acı tarafı ile yüzleşmiş saçma ve trajik bir kişidir. Bilinçli olarak acıyı kader gibi benimsemesi çift yönlü işler: Sadık, Nesrin ile ilgili değerlendirmede bulunurken “Acı çekiyor, çektiği acıdan kurtulmak için sevdiği erkeğe eziyet ediyordu... Böyle demek yerine... 'Aşıktı.’” (Eroğlu, 2006, 241) tespitinde bulunur. “Sorun, vicdanının derinliği; turmanıp çıkmadı...” (Eroğlu, 2006, 157) cümleleriyle ayrılma gerekçesini anlatan Nesrin, ayrılık sonrası çektiği acıları ve Sadık’ın vicdanlı yapısını şu şekilde somutlaştırır:

“Karisını terk edemedi... Ne öğrendim, biliyor musunuz? Bir insan, vicdanının izin vermediği ölçüde özgürdür. Daha fazlası mümkün değil. Zincirlerini koparamadı, benim olamadı... Oysa aşk en çok nedir diye sorsanız, sevdiğine sahip olma isteği derim... Şu anda üzgün müyüm?” Cevabı yine kendisi verdi. “Emin değilim. Ama kızgınım. Sahip olmadığım için öfkeliyim. Ona aşkın o saf biçimiyle bağlı olsaydım, sadece üzülürdüm. Öyle değil mi?” (Eroğlu, 2006, 157)

Sadık’ın sonsuz hayata karşı yönelik açlığın en büyük sebeplerinden biri aşktır. Çünkü aşkın gölgesi de tıpkı ölüm gibi onun mutluluğunu gölgelemiştir. Aşk, hayatın absürdleşmesiyle bireyi hayatın bir değer taşıyıp taşımadığı sorusunu sormaya yönlendirir. Acısız hayat özlemi yaşayan Sadık, bilincinin aydınlanması sonucu çaresizlik duyguları eşliğinde tutarsız dünya ile anlaşmak zorunda kalır: “Nesrin... ...altı harfli o sihirli ad... Nesrin... Çılgınca sevdiği, hayatı boyunca

vazgeçmeyeceğine söz verdiği kadının adını”(Eroğlu, 2006, 194) hatırladıktan sonra, acı tarafından kuşatıldığını hisseder. “*Aşk, cennete değil, cehenneme aittir!*” (Eroğlu, 2006, 259) gerçeğini kabul eder ve acısız hayatı istemenin mantıksızlığını Bay G'nin sunduğu içinde ve içinde acının olmadığı hayatı reddederek gösterir. Çünkü kendisini trajik ve saçma bir figür noktasına taşıyacak acıyı, kaderinin ve hayatının bir parçası gibi yorumlamıştır.

Kadın olgusu etrafında kendi şahsi tarihinin sunduğu kötü alternatiflerle yüzleşme cesareti Neşe, Lerzan ve Sevgi Seval'de somutlaşır. Bu kadınlar, Sadık'ın cinsel yönünü tetikleyen güzel kadınlardır. Sadık, bu kadınlarla birlikte olmayı hayal etmiştir. Hayal edilenin her zaman olumlu olmayacağı, mutluluk getirmeyeceği işlevi gören bu kadınlarla (Yürek, 2012: 257) birlikte olma fırsatını yakalayan sadık, acı dolu hayatını bir kenara atamaz.

5. insan olmanın sorumluluğunu birey olarak yüklenmek: Tanrıya metafizik başkaldırı

Metafizik başkaldırı, dünyanın anlamsızlığının ve ölümün kaçınılmazlığının yol açtığı acılara karşı mutlu bir birlik isteğinden kaynaklanır. Bu acıların kaynağı tanrıdır. İnsana düşen tanrının var kıldığı acılara karşı isyan etmektir. Burada “*insanın karşı çıkışına anlam veren tek şey, her şeyden sorumlu olan tanrı kavramıdır.*” (Rızvanoğlu, 2013, 80) Tanrıyı yok saymaktan ziyade onu hor gören, yaşanan dinsel düzene karşı çıkan bu başkaldırının gerçekleşmesi her şeyden önce bir tanrının varlığına inanmayı zorunlu kılar. Dolayısıyla “*Metafizik başkaldırı temelde Tanrıcıdır.* (Akış 2007, 58) Bütün kötülüklerin, dünyaya atılarak yapayalnız bırakılan insanın yaşadığı bütün olumsuz tecrübelerin sebebi tanrıdır. Bu tanrı insana kederden ve acıdan başka bir kader sunmadığı için saçmadır. Camus'a göre Saçma ve ölüm düşüncesini aşamayan insanın tanrıyı yargılaması kaçınılmazdır. Yargılama neticesinde metafizik başkaldırıda bulunan insan, kendi sınırları içinde kalarak ve metafizik güçlerle ilişkisini keserek yaşamak zorundadır. Çünkü dünyanın anlamsızlığını anlama dönüştürmekten ve başkahramanı kendisi olduğu yeni tanrılar yaratarak dünyanın saçmalığını benimsemekten başka seçeneğe sahip değildir. Sonuçta “*metafizik başkaldırı bir yaratıcıya karşı çıkarak kişinin yalnızlığını, her türlü ahlakın hiçliğini bildirmiştir. Metafizik başkaldırıya katılan herkes yeni bir dünya yaratma idealine sahiptir.*” (Rızvanoğlu, 2013, 81) Tanrının yargılanması, insan hayatında hiçliğe ve insanın değersiz oluşuna yönelik bir anlayışı beslese de Camus, hiçliğe ve insanın değersiz oluşuna inanmanın, bütün fırsatlara rağmen vazgeçmenin ve bunları ahlakın mihenk taşı yapmanın önemli olduğunu söyler. (Glicksberg, 2004, 86) Kısacası “*her başkaldırıda, haksıza karşı bir tiksintiyle birlikte, insanın kendi benliğinin herhangi bir yanına tam ve birdenbire bir katılış vardır.*” (Camus, 2016a, 24) İnsan ancak bu şekilde bu dünyanın gerçekleri ile yüzleşebilir ve içindeki çorak boşluğu keşfederek ideal dünyasını inşa edebilir.

Eroğlu'da romanda Sadık'ın kimliği etrafında tanrıyı, bütün acıların kaynağı olarak gösterir. Bireye, acıya katlanmanın yolunu göstererek bütün sorumluluğu ona yükler. Bilinç sayesinde yalnızlığı ve acıları ile yüzleşen bireyi ayakta tutan şey, tanrıya başkaldırmak ve kendi gücü doğrultusunda hayta ve zamana katlanmaktır.

Sadık'ın Palyoço ile olan diyaloglarında acı dolu geçmişini hatırladıkça tanrıyı reddetme noktasına gelir ve yaşadığı bütün acıların sorumlusu olarak onu görür. Çocuklarının hastalık sonrası ölümünün suçunu tanrıya yükler. Çocuklarının ölümü sonrası Palyoço ile yaptığı diyalogda kendisinin tanrı tarafından aldatıldığını söyler: “*Tanrı'ya var olduğu için değil, var olması gerektiği için inanırız.*” (Eroğlu, 2006, 173) cümleleri ile tanrıya başkaldıran Sadık, tanrı ile ilgili düşün-

celerinde bir teselli ve telkin bulur: “Tanrı yok.. Bence insanlar Tanrı’yı kendileri için icat ettiler... Çünkü her insanın son hedefi Tanrı olmaktır.” (Eroğlu, 2006, 174) İnsanın kendi sorumluluğunu üstelenmesine vurun yapan bu cümle, anlamdan ve amaçtan soyutlanmış bir mutluluk ülkesi ile daha da somutlaştırılır. Eroğlu böyle bir ülkeyi resmetmekle hayatın anlamsızlığına ve saçmalığına katkıda bulunur.

Romanda tanrıya yok sayıldığı her türlü acıyı, ahlaki, zamanı ve hiçliği doruk noktasına taşıyan mutluluk ülkesinde tanrısız bir hayat, insana kimlik kazandıran bütün yaşanmış ve yaşanacak olan tecrübeleri ve zaman dilimlerini yok sayan bir ülkedir. “Acının değil, hazzın krallığı” (Eroğlu, 2006, 219) bu ülkede “Çocuklar buraya uygun değiller. Çünkü sık sık bağırır, ağlarlar. Mutsuz olmaya yatkındırlar.” (Eroğlu, 2006, 219), Adalet, insanların genç iken düşkün olduğu “bir tür gençlik sapkınlığı ve adaletin olmadığı bir cennet!”tir. (Eroğlu, 2006, 235)

Anılarını hatırlayarak acı dolu ile yüzleşen Sadık’a özlemine duyduğu acısız hayatı temsil eden ülke, ona acılara sadakatının karşılığında tercih olarak sunulmuştur. Sadık, mutluluk ülkesinde kalmayı tercih ettiği takdirde geçmişi geçmişine dair acı dolu tecrübeleri unutacak ve zamansız bir dünyada acısız bir hayat yaşayacaktır. Her türlü zevkin olduğu ve acının kovulduğu bu ülkede tanrının yıpratıcı gölgesinden eser yoktur. Buna bağlı olarak kedere ve tefekküre dalan tek bir kişi bulunmaz. Burada yaşayan insanlara göre “Tanrı, aşağıdakilerin inandığı bir şeydir” (Eroğlu, 2006, 217) ve mutluluğun haşmet ve ihtişamına yakışmaz. Anlamsız hayatın her türlü engebeli zeminine mahkûm edilmiş kederli insanların inanma ihtiyacından başka bir şey değildir. Bu ihtiyacın sebebinin arka planında, saçma dünya tarafından kuşatılmış olmanın yol açtığı histerik umutsuzluklardan kurtulma vardır. Fakat mutluluk ülkesindeki dingin ihtişam tanrı inancını gereksiz kılar. Mutluluk ülkesinde bütün inanma ihtiyacından kurtulan Lerzan, Sadık’a tanrıya inanmama gerekçesini şu şekilde anlatır: “İnanç için bir ihtiyaç olması gerekli. Ama bizim kimseye ihtiyacımız yok. Tanrı, mutsuz ve çaresizlerin beyaz atlı prensidir. Burada kurtarılmayı bekleyen yok; Tanrı’yi ne yapalım? Üstelik Tanrı yalnız da gelmiyor; kendisi bir yana, boyunduruğu altına girenlere gereksiz yükler yüklüyor.” (Eroğlu, 2006, 217) Bu tutum karşısında Sadık, geçmişini hatırladıkça acıların ve bu acıların yol açtığı nevruların tuzağından kurtulamadığı için metafizik başkaldırını başlangıçta gerçekleştiremez ve buna bağlı olarak saçma bir bireyin tavrını sergileyemez. Çünkü “bilinç başkaldırısıyla doğar. (Camus, 2016b, 25) Sadık’ın bilinç dünyasının saklı bölgeleri mevcuttur. Dolayısıyla başkaldırısı onu saçma birey noktasına taşımada yeterli olmaz. Aslında Sadık’ta tanrı inancı vardır. Sadık, Tanrının kovulduğu ülkeyi cennet olarak tanımlar ve tanrının cennetten kovulmasına şaşırır: “Cennetten Tanrı’yi kovmak! Aslında M’nin buna itirazı yoktu. Tanrı’ya inancını ikizlerini gömdüğünde yitirmişti; bunca yıl sonra şimdi, varlığına ve gerekliliğine inanmadığı birinin haklarını koruyacak değildi.” (Eroğlu, 2006, 218) Görüldüğü gibi tanrıya olan başkaldırı, saçmalık ve ölüm bilincinden kaynaklanmaktadır. Fakat bu başkaldırıya rağmen Sadık, trajik ve saçma bir konuma yükselemez. Çünkü anlamsızlığın ölümcül ağırlığına rağmen kâinatta düzen kurmanın boş olduğuna inanır. Tanrının kovulduğu bir ülkede yaşamayı zihninden geçirir. Tanrıyla hesaplaşmanın ve tanrıyı yargılamanın olmadığı bir dünyada yaşamayı düşünmez, yaşanan dünyanın dinsel düzenini sorguya açmaz ve dolayısıyla birey saçma ve trajik bir konuma yükselemez.

Mehmet Eroğlu da, Camus gibi tanrıya başkaldırını kötülük sorunuyla ele alarak Tanrıyı mutluluk ülkesinin sınırları dışından çıkarıp yaşanan dünyanın sınırları içinde değerlendirir. Yaşanan problemlerin çözümünün ve çözümsüzlüğünün bu dünyada aranması gerektiğini düşünür. Bunun için Sadık’ın tanrısız dünya anlayışını reddeden yapısını ortaya çıkarır. Sadık, mutluluk ülkesinde

yaşayanların, tanrıyı kovmasını “*Cennette yaşayıp, Tanrı'ya inanmamak! Komikti bu: İnancın en değerli hediyesini alıp, kralını reddetmek!*” (Eroğlu, 2006, 217) şeklinde değerlendirir. Sadık'ı trajik ve saçma bir kahraman boyutuna taşıyan da bu tutumdur. Çünkü tanrı gerçeğini kabullenmiş, ona tanrıyı yargılama hor görme imkânını verir. Çatışmalar içindeki Sadık, hayata anlam veren merhamet, vicdan, adalet gibi kavramların ve acı hayatın bilincini kavrayarak kusursuz cennete arınmayı reddeder. Reddedişin arka planında, Eroğlu'nun, anlamsız hayatın insan üzerindeki nevrotik yıkıcı etkisini göstermeye değer vermesi vardır. Sadık'ı kusursuz cennete alınmasına vesile olacak arınma sürecini reddetmesinin yarattığı sorgulamayı anlatıcı yazar, Sadık kimliği etrafında şu şekilde yapar: “*Acının olmadığı yerde acıma, acımanın olmadığı yerde de merhamet ve vicdan kök salamıyordu. Tanrı'nın merhamet ve vicdanın çocuğu olduğunu ne çabuk unuttu muştun?*” (Eroğlu, 2006, 219) “*Tek mevsim; donmuş zaman... M birden cennettekilerin sonsuza kadar şimdiki zamanı yaşadıklarını, bilinçlerinde geçmiş ve gelecek kavramı olmadığını fark etti. Anlıyordu: Acının bulunmadığı yerde Tanrı, Tanrı'nın bulunmadığı yerde de zaman yoktu.*” (Eroğlu, 2006, 233) Acı kavramı üzerinde duran ve acıyı kutsallaştıran yazar, acının insan hayatını değerli kıldığı, insanı değiştirip olgunlaştırdığını (Yılmaz, 2013, 2) düşüncesini Sadık'ın tercihiyle somutlaştırmaya çalışır. Belirli bir bilinç aşamasına geldikten sonra Sadık, acılı hayat ve yalancı cennette kalma konusundaki tercihini acılı hayattan yana kullanır. Sadık'ın karar alma sürecinin neden olduğu sorgulama, romanda “*M, artık bir cevap verebilirdi: İnsanın vicdanını kusması; en saf acısızlık halini arayıştaki pislik eylemi. Cennet sakinleri annelerinden değil, bu eylemden doğuyordu. M'nin o platformda kustuğunda sanki dünyaya yeni gelmiş gibi coşkulu alkışlarla kutsanmasının nedeni bu değil miydi?*” (Eroğlu, 2006, 237) şeklinde dile getirilir. Böylece Sadık, “*Arınacağımı sanmıyorum.*” (Eroğlu, 2006, 237) der ve acılı yaşamdan yana tercihini kullanır. Hayatının temel gerçekleri bunda etkidir. Bu acı gerçekler, Sadık'a asıl kişiliğini veren unsurlardır ve bu unsurları mutluluk ülkesine tercih etmiştir. Hayatın anlamsızlığına rağmen acılı hayatın sorumluluğunu alması ve hayatla yüzleşmesi, onun tanrı inancına karşı dikilmesi olarak yorumlanabilir.

6. Sonuç

Hayata ve insana anlam katan unsurların, modern dünya karşısında değerler kaybına uğraması, insanın dünyaya karşı nasıl bir tavır takınması gerektiği problemini beraberinde getirir. Her problem bünyesinde bir hesaplaşma barındırır. Albert Camus felsefi anlamda Eroğlu ise edebi anlamda bireyin kendisiyle ve hayatla hesaplaşmasını işlemişlerdir. Bireyleri hesaplaşmaya iten asıl güç, dünyanın anlamsızlığıdır. Camus, dünyanın anlamsızlığını Saçma kavramı ile ifade eder ve saçmanın kaynağı olarak var olanın kendisini değil de bilinci yerleştirir. Bilincin sunduğu olanaklar dâhilinde dünyanın anlamsızlığını ve saçmalığını fark eden bireyin her şeye rağmen yapması gereken şey hayattan vazgeçmemesi, hayata ve insana yönelik anlam arayışını devam ettirmesidir. Belleğin Kış Uykusu isimli romanda da Eroğlu, dünyanın anlamsızlığı içinde debelenen bireyin hayata anlam katma arayışını bellek, belleksizlik olgusu etrafında işler. Bilinci merkeze yerleştirerek hayat, mutluluk, sevgi, tanrı, acı, yalnızlık, adalet gibi kavramların sorgulamasını yapar. Varoluş nedenini bir sorunsal olarak ele aldığı romanda insan ve hayat arasındaki ilişkiler diğer romanlar da olduğu gibi (Yürek, 2016, 229-234) ağını çok yönlü işler. İnsan olabilmenin ve kalabilmenin sırrını çözmeye çalışır. Fantastik öğeler, farklı anlatım teknikleri, gerçekçi bakış açısı ile romanı modernist roman (Yürek, 2008: 194) içerisinde görmek mümkündür.

Bulut, A. (2017). Belleğin Kış Uykusu novel in context with absürd concept of Albert Camus. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(4), 1308-1323.

Kaynakça

- Akış, Y. 2007. *Albert Camus ve Jean -Paul Sartre 'da Saçma'nın Karşılaştırılması*, (Yüksek lisans Tezi), Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, C. *İnsan Olmak ve İnsan Kalmak Uğraşı*, www.kahvemolasi.com
- Camus, A. 1965. *Sanatçı ve Çağı*, Y. Keskin (Çev.) Ankara: Bilgi.
- Camus, A. 1997. *Düğün ve Bir Alman Dosta Mektuplar*, T. Yücel (Çev.). İstanbul: Can.
- Camus, A. 2002. *Defterler 1*, Ü. Moran Altan (Çev.). İstanbul: İthaki.
- Camus, A. 2003. *Defterler 3*, Ü. Moran Altan (çev.). İstanbul: İthaki.
- Camus, A. 2012. *Tersi ve Yüzü*, T.Yücel (Çev.). İstanbul: Can.
- Camus, A. 2016a. *Sisifos Söyleni*, T.Yücel (Çev.). İstanbul: Can.
- Camus, A. 2016b, *Başkaldıran İnsan*, T. Yücel (Çev.). İstanbul: Can.
- Cevizci, A. (2010). *Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma.
- Demirdöven, H.İ. 2015. Edebiyattan Felsefeye/Felsefeden Edebiyata, Albert Camus, *Özne Felsefe ve Bilim Yazıları*, Konya: Çizgi.
- Eroğlu, M. (2006). *Belleğin Kış Uykusu*, İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Glicksberg, C.I. 2004. *Avrupa Edebiyatında Trajik Görünüm*, Y. Balcı (Çev.). Ankara: Hece.
- Gündoğan, A.O. 2015. Edebiyat ve Felsefe Açısından Albert Camus: Sanatçı mı Filozof mu?, *Özne Felsefe ve Bilim Yazıları*, Konya: Çizgi.
- Kaplanöz, H. 2016, Mutluluk Dışı Değildir, *Yeni Şafak*, <http://www.yenisafak.com>.
- Kılıçkaya, D. 2015. “Belleğin Kış Uykusu” ve “İssizliğin Ortası” Adlı Romanlarda Bellek, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C: 8.
- Öztop, E. 2006. Mehmet Eroğlu: İnsanoğlunun Erdemleri Acılarına verdiği Karşılıklardır, *Hürriyet Gösteri*, S. 285.
- Rızvanoğlu, E. 2015. Hayatın Anlamsızlığında, Başkaldırının Anlamı, *Özne Felsefe ve Bilim Yazıları*, Konya: Çizgi.
- Yılmaz, S. 2013. Belleğin Parçalanmış Akışında Yolculuk, *Deliler Teknesi Dergisi*, S. 38.
- Yürek, H. (2013). Saati Ölümüne Kurulmuş Bir Adam: Ayhan İlyasoğlu, *Onlar Ölümü Seçti*, Ankara: Sonçağ.
- Yürek, H. 2008a. Türk Romanında Modernist Etkinin Boyutları, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.28, S.1.
- Yürek, H. 2008b. Mehmet Eroğlu'nun Romanlarında Aforizmalar, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S.: 18.
- Yürek, H. 2009. *Mehmet Eroğlu'nun Romanlarında Yapı, Tema ve Anlatım*, (Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yürek, H. 2012, *İnsan Manzaralarının Ressamı: Mehmet Eroğlu'nun Romancılığı*, Anlara: Otorite.
- Yürek, H. 2013, Yüz 1981 ve Kusma Kulübü'ndeki Başkahramanların Karşılaştırmalı İncelemesi, *Turkish Studies*, 8/8.
- Yürek, H. 2016. An Overview on Turkey at the end of 20 th Century and at the beginning of 21 st Century with the Viewpoint of a Novelist”, Turkey, Looking Behind and Before, London.

Extended abstract in English

With modern cultures becoming a dominant power at every stage of life, the mapping of meaning maps in human life leads to a complicated structure, the impoverishment of social and individual elegance, the question of life and man. What is life? What is happiness? How is his position in the face of new world order? etc. The main aim of the inquiries centering on questions that involve settlement with life, such as life, is a result of searches that add meaning to human beings and life. The echo in the philosophical and literary space of the mentioned quests combines philosophy and literature with the same axis. Philosophy of existentialism; Is a philosophical movement that questions modern life, the meaning and purpose of life, the existence of the individual who becomes mechanized with modernization.

As a result of industrialization and urbanization, it is inevitable for people to fall into a feeling of loneliness and alienation depending on the complexity of human relations. The effort to overcome these feelings leads to ontological fighting in person. The ontological fight, which expresses the individual breaks that come into being by interrupting the relations between the individual and the environment, contains feelings of depression, fear, loneliness, pessimism, restlessness. The background of this situation, which places the position of the individual against the existence world on a slippery background, is the development of positive sciences. Developments in positive sciences are the result of an understanding of sanctification. The sanctification of the mind that changed the point of view towards the universe and creation has opened the question of man and his life by upsetting the value of man. Albert Camus is one of the philosophers who try to explain the meaning of man and life with a ridiculous concept. The concept of absurdity is a concept that is sent to the world's indifference to people.

Ridiculousness is the result of feeling like being left alone in a foreign world. For this reason, there are thick walls between the individual and the outside world. According to Camus, who believes that the absurd feelings are followed like human shadow, life is emptied meaninglessly and the person is himself a hair. The only thing that falls into the individual is rebellion in order to get rid of absurd, to make life and people meaningful. In the rebellion that will determine the position of the man against the world, Camus anticipates the independence of the individual against God's will, which he sees as the source of all negative feelings. Anyone who gains this independence is obliged to have a known existence before anything else. Because the result of comparing two different elements is the consciousness of discovering the meaninglessness of the world. The tragic loneliness of man can only be understood by means of this consciousness. Otherwise, it will not be possible for the individual to position himself / herself and to perceive herself. Camus explains the concept of freedom with absurdity. According to him, man is a prisoner in this world. The comprehension of this captivity depends on knowing. Through consciousness, the individual who realizes his own captivity has discovered the absurdity of life in the face of life. In addition to the meaninglessness of life in the discovery process, the individual who finds his own existence meaningless also understands that all his efforts are futile.

As a result, they begin to doubt their own existence. In the face of this suspicion that leads to the tragic loneliness and helplessness of the individual, inquiries about life and humanity come to an end. Death and suicide are discussed at this point. According to Camus, the fact that death is an inevitable end is a universal reality. This is to put a stand on the side of the individual in the face of reality. Thus Camus, opposed to physical death, treats suicide as a philosophical problem. Suicide in the physical sense is effective in the idea that everything will disappear and defeat will

be accepted. With that in mind, Camus accepts it as a suicide. This idea, which is the participation of the individual in life, does not want to bring the experience of the individual between life and man. The more the experience of the individual, the more the life and the human being will become more prominent. In short, Camus prefers the individual's will to life.

Belleğin Kış Uykusu novel is a reckless reckoning novel. The reckoning is based on conflicts that push the existential depression-stricken novel hero Sadik in search of self and therefore in search for meaning in life and in person. The search for meaning to achieve self-sufficiency concentrates on the fundamental problems of existentialist philosophy. Sadık, the main person of the novel is a tragic life. Sadık's life is full of harshness. The thought of escaping from anguish that cries out the meaninglessness of life leads him to question concepts such as happiness, meaning of life, love, death. Sadık, who makes the question of life and human being with the possibilities of consciousness, is at the beginning of the novel memoryless. Recalling the memory that can be interpreted as the end result of escaping from life, memory shifts evoke the tragic individual who grasps the absurdity of Camus through consciousness.

In Mehmet Eroğlu, like Camus, by multiplying his experiences in the face of meaninglessness of life, he exalts quests that give meaning to life and man. In spite of all his negativity, he believes that life is a meaning for man. Defend the independence of the individual is possible with the revolt. In this context, he clearly reveals all the contradictions of life. He defends the individual to enter into a struggle for meaning, arguing that the loneliness in the universe is the determinant of his own destiny and that it is the responsibility of everything. In short, by trying to interpret the world, life and people around Albert Camus's "absürd" concept, a parallelism between the dilemmas of the modern world and the seeking of the individual within these dilemmas multiplied by the dilemmas and quests of Sadık. For this reason, the novel will be evaluated in the direction of Albert Camus's "absürd" concept.